

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2020 жылғы «5» ақпандағы
№ 51 бұйрығына 64-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 609-қосымша

**Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған
бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін «Дүниетану» пәнінен
жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы**

1 - тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін «Дүниетану» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5 бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – ұлттық және жалпыадами құндылықтар ұстанымын сақтай отырып адам, қоғам және табиғаттың өзара байланысуы мен өзара тәуелділігі туралы білім алушылардың білім жүйесін қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) қоршаған ортаны тану және географиялық-тарихи ойлауын дамытудың ғылыми негіздерін қалыптастыру;

2) Қазақстанның тарихи және заманауи оқиғаларын, оның себептері, даму қарқыны, ерекшеліктері мен ұқсастығы, мәртебесі туралы білімдерін қалыптастыру;

3) өзінің және басқа ұлттардың салт-дәстүрлері мен мәдениетін, ұлттық және жалпыадами құндылықтарын құрметтеу сезімін қалыптастыру;

4) білім алушының жеке тұлғалық, қоғамдық және ұлттық, адамгершілік пен патриоттық санасын қалыптастыру;

5) табиғат, әлеуметтік және технологиялық ортада өмір қауіпсіздік ережесін есепке ала отырып, білім алушылардың мінез-құлық нормаларын қалыптастыру;

6) жеке тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру: ұқыптылық, ерік-жігер, бастаған ісін соңына дейін жеткізу, қызметтерін жоспарлау, өзін-өзі басқара алуды жүзеге асыру.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) дамуындағы ауытқушылықты уақытында тиімді жеңе білу: есте сақтау, ойлау, зейін, қиял, қабылдау, сөйлеу тілін, эмоционалды-ерік-жігер сферасын дамыту;

2) білім алушыларды әлеуметтік ортаға мүмкіндігінше бейімдеу.

2 - тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқу процесін ұйымдастыруда психикалық дамуы тежелген әр білім алушылардың ерекшеліктері ескеріледі:

1) себеп-салдар байланыстарының алгоритмін құру, сөздік және жазбаша нұсқау бойынша жұмыстарды орындау барысында қиындық тудыратын ойлау және ойлауды қажет ететін операцияларының негізгі түрлерінің толыққанды қалыптаспауы;

2) берілген сұрақтың жауабын құрастыру, тақырып бойынша кейбір сұрақтар мен сөздерді түсінуде, терминологиялық сөздерді қолдануда, ретпен мазмұндап беру, сөздік материалдарды түсініп, өзбетінше айтып беруде қиындық тудыратын есту және сөйлеу арқылы берілетін ақпараттарды толыққанды өңдей алмауы;

3) карта және жоспар бойынша бағдарлану, кеңістік қатынастарды меңгеру, шынайы нысан мен оның бейнесін сәйкестендіруде қиындық тудыратын көру, көру арқылы кеңістіктік ақпараттарды өңдей алудың толыққанды жетілмеуі;

4) білім алушылардың тез шаршауы, зейінді тұрақтандыру мен шоғырлануындағы қиындықтар жаңа білімді меңгеруде кедергі тудырады.

6. Оқу процесін ұйымдастыруда білім алушының ерекше білім алуын қанағаттандыруға бағытталған педагогикалық тәсілдер қолданылады:

1) саралап оқыту қағидасы оқу материалын меңгеру кезінде байқалатын білім алушылардың вариативті типологиялық ерекшеліктерімен байланысты болады және олардың білім, білік, дағдылардың меңгеруінің сапасына әсер етеді;

2) жүйелі-әрекеттік тәсіл -білімді, білікті және дағдыларды табысты меңгеруді ғана емес, сонымен қатар әлем бейнесін қалыптастыру мен кез келген пәнді тану аясында әмбебап оқу әрекетін қалыптастыру негізінде жалпы мәдени және жеке тұлғаның дамуына жағдайлар құруға бағытталған;

3) жобалау тәсілі- білім алушы өз алдына мақсат қоя отырып, оны шешу жолдарын өздігімен табуға бағытталған; проблемалық жағдайды шешу үшін біріккен әдіс пен әрекетпен сипатталады;

4) коммуникативтік тәсіл – ақпаратты беру және хабарлау, тілдік қатынас барысында білім, білік және дағдыларымен алмасу; тіл арқылы қатынас жасау қабілеттілігі оқытудың нәтижесі болып табылады.

5) оқытудың практикалық бағыты білім алушылардың оқыған материалы мен практикалық іс-әрекеті арасындағы тығыз байланысын, практикалық-

бағдарлық міндеттерді шешуде білімдері мен қабілеттерінің қалыптасуын болжайды.

7. Әдістемелік қамтамасыз ету келесідей болжамды ұсынады:

1) күрделі тапсырманы орындау алдында практикалық жаттығулар мен сөздік жұмысты енгізу арқылы арнайы дайындық жұмысын жүргізу;

2) түрлі ұғымдарды меңгерудің базасын құру үшін заттық-тәжірибелік әрекетті ұйымдастыру; білім алушылардың өз әрекеттерін басқару, бағалау және жоспарлай алуын қалыптастыру;

3) білім алушының абстракторлы ойлауын (заттық көрнекіліктер шартты иллюстративті, графикалық және кесте түріне ауыстыру) дамыту мақсатында сабақ барысын қол жетімді көрнекі және дидактикалық материалдармен (демонстрациялық және үлестірмелі) қамтамасыз ету;

4) оқу материалдардың көлемін біртіндеп ұлғайту, тапсырмаларды күрделендіру, жаттықтыру жаттығулар санын біртіндеп көбейту, өтілген материалдарды ретпен жалпылау;

5) білім алушылардың жады ерекшеліктерін есепке ала отырып қол жетімді нұсқаулықтар, үлгіге сүйене отырып тапсырмаларды қолдану, өткен тақырыпты қайталау және бекіту үшін жаттығулар ұйымдастыру;

б) танымдық әрекетті белсендіру амалдарын қолдану.

8. Педагогикалық құралдармен қолдау көрсету келесідей болып табылады:

1) компенсаторлық сипаты бар тапсырмалар мен жаттығуларды енгізу: графикалық тапсырмалар, имитациялық жаттығулар, әртүрлі бағытта жүргізу, нүкте бойынша заттарды сызу, хат жазу, бояу;

2) ойлау дамуының деңгейін ескеретін, түсінуге қолжетімді көрнекі дидактикалық материалдарды қолдану;

3) әрекеттер түрін ауыстыру, зейінің шаршау белгілерінің пайда болу кезінде білім алушылардың жұмыс қабілеттілігін қосымша бақылауды әзуге асыру;

4) ойын сәттерін, алуантүрлі тапсырма түрлерін қолдану;

5) ақпаратты қажетті мөлшерде пайдалану;

б) алуан түрлі әрекет түрінде дағдыларды бекіту;

7) өз әрекетін білім алушыларға түсіндіре алу, өзара түсінісу, өзін тексеру мен жоспарлауды ұйымдастыру.

9. Ең тиімді педагогикалық технологиялар:

1) түрлі деңгейде оқыту технологиясы қабілеттілігі мен жеке ерекшеліктеріне тәуелді білім алушының оқу материалдарын әртүрлі деңгейде меңгеру мүмкіндігімен оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді;

2) оқытуда іскерлік қарым-қатынас педагог пен білім алушының біріккен әрекетін дамыту идеясы ретінде білім алушының бойындағы мүмкіндігіне қарай бейімдеуге мүмкіндік береді;

3) проблемалық оқыту технологиясы - өз жұмысын алдын ала болжауды, жоспарлауды, ерекше шығармашылық амалдарды қолдануды қажет ететін мотивацияны құру процесі;

4) ойын технологиясы сабақ барысында білім алушының белсенді танымдық қызығушылықтарын танытуға мүмкіндік беретін дидактикалық ойындар, ойын жағдаятын құруды, практикалық әрекетті кеңейтуге, өз потенциалын жүзеге асыруға мүмкіндік беруді болжайды;

5) денсаулық сақтау технологиясы білім алушының денсаулығын сақтауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді;

6) оқытудың ақпараттық-коммуникациялық технологиясы білім алушының ақпаратты даярлау мен хабарлау процесін жеңілдетуді жүзеге асыратын құралдарының бірі компьютер болып табылады;

7) оқытудың компенсаторлық технологиясы -білім алушының жүйке жүйесі мен денсаулығын нығайту және сақтау, жұмысқа қабілеттілігіндегі ауытқушылықты жоятын және компенсаторлық қызметін іске асыруға мүмкіндік беретін оңалту кеңістігін құрады;

8) сыни ойлау технологиясы білім алушының өз жұмысын жоспарлауға, проблеманы шешу жолдарын табуға, өз қателігін көру мен түзетуге мүмкіндік береді.

10. Оқу пәні бойынша сабақ оқыту технологияларын қолдану арқылы жүргізіледі: проектор, диапроектор, аудиовизуалдық құралдар (грамтаспа, фильмдер және мультфильмдер, ақпараттық технологиялар).

11. Оқытуда қолданылады:

1) статистикалық оқу құрал (оқу кестесі, суреттер, фоталар, слайдтар, географиялық карта, атлас);

2) оқытудың көмекші құралдары (компас, планшет, бөлінуі бар өлшеу лентасы);

3) көрнекі құралдар.

12. Мұғалім білім алушының мүмкіндіктерін есепке ала отырып формативті және суммативті бағалау үшін тапсырмалар құрастырады. Төмендегілер рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық рәсімдеу бойынша тұжырымдамаларды жеңілдету;

2) көп буынды нұсқауды тапсырманы орындаудың қадамдылығын көрсететін қысқа мағыналық бірліктерге бөлу;

3) қажетті жағдайда сараланған көмек беру: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалды қолдау), ұйымдастырушы (зейін аудару, жұмысты орындауға шоғырландыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігі туралы ескерту), бағыттаушы (тапсырмаға нұсқаулықты қайталау және түсіндіре алу);

4) тапсырмаларды орындауға уақытты ұлғайту.

3 - тарау. «Дүниетану» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. «Дүниетану» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 0-сыныпта–аптасына 1 сағат, оқу жылына 32 сағатты;
- 2) 1-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылына 33 сағатты;
- 3) 2-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 4) 3-сыныпта–аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 5) 4-сыныпта–аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты құрайды.

14. Оқу пәнінің мазмұны оқытудың бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер күтілетін нәтиже түрінде сынып бойынша оқытудың мақсаттары көрсетілген бөлімшелерге бөлінген.

15. Бағдарлама мазмұны 3 бөлімді қамтиды:

- 1) «Мен және қоғам» бөлімі;
- 2) «Елімнің табиғаты» бөлімі;
- 3) «Тарих беттерінен» бөлімі.

16. «Мен және қоғам» бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мен және менің отбасым;
- 2) мектеп және мектеп бірлестігі;
- 3) менің шағын Отаным;
- 4) денсаулық және қауіпсіздік;
- 5) құқтар мен міндеттер;
- 6) мерекелер.

17. «Елімнің табиғаты» бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жергілікті жерде бағдарлану;
- 2) климат және ауа райы;
- 3) табиғи жағдайлар және олардың әсері;
- 4) туризм.

18 «Тарих беттерінен» бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ежелгі мәдениет және өркениеттер;
- 2) Қазақстанның тарихи түп тамыры;
- 3) Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар;
- 4) көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері;
- 5) Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм.

19. 0-сыныпқа арналған «Дүниетану» пәнінің базалық мазмұны:

1) білу: жеке гигиена, пайдалы және пайдасыз тамақтардың денсаулыққа әсерін түсіну, күнтізбін сақтаудың маңыздылығын түсіндіре алу, үйде және күнделікті баратын орындарда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін сақтау, алуантүрлі көліктердің түрлерін, көрнекілік бойынша көкжиек жақтарын, Қазақстан Республикасының мемлекеттік символдарын, өзінің және достарының ұлт түрлерін атау;

2) түсіну: отбасы, отбасы мүшелері, туыстық қатынас, мектеп, метепте дұрыс жүріс-тұрыс нормаларын түсіну, күн тәртібін түсіну және сақтау, отбасылық мереке, Тәуелсіз мемлекеттің негізгі мерекелерін түсіну;

3) қолдану: өз көшесін сипаттау, мекен-жайын, алуантүрлі көлік түрлерін айту, денсаулыққа пайдалы және зиян тағамдарға мысал келтіре алу, үйде, қоғамдық орындағы күнделікті жағдайларда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіре алу;

4) талдау: отбасы ішінде өзінің алатын орнын анықтау, алуантүрлі көлік түрлерінің қызметтерін түсіндіре алу, өзін мектеп білім алушысы ретінде сипаттау, ауа райының өзгеруін баяндау, көрнекі материалдар негізінде Қазақстанның көрнекті және мәдени қайраткерлер туралы айтып беру.

20. 1- сыныпқа арналған «Дүниетану» пәнінің базалық мазмұны:

1) білу: тауар-ақша қатынастарының қарапайым нысандарын, мектептегі ұжымдық, топтық, жеке тұлғалық қатынастағы мінез-құлық нормалар мен ережелерді түсіндіре алу, өзінің мекен-жайын және тұрғылықты орналасқан жерін баяндау; басты көшелер, өзінің тұрғылықты жерінің көрнекті орындарын сипаттау, жаяу жүру қозғалысын басқаратын жол белгілерінің маңызын, жолда дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін баяндау, сурет немесе кесте түрінде үйден мектепке қауіпсіз барудың жопарын құру, «құқық және міндеттер» ұғымын, өзінің жеке тәжірибесінен отбасылық мереке туралы айтып беру, туризм» және «турист» ұғымын, туризмнің негізі мақсаттарын, көрнекі материалдарды меңгеру негізінде ежелгі адамдардың өмірі, Қазақстан территориясындағы ежелгі жазбасы, көрнекіліктің негізінде ежелгі тарихи ескерткіштер, меңгерген материалдар негізінде сақтардың өмірі мен ескерткіштерін туралы әңгімелеп беру; ежелгі жазбалардың бейнесін, дереккөздерді зерттеу негізінде Томирис тарихы, тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілері «тауар», «ақша», «тауар-ақша қатынастары» туралы әңгімелеу;

2) түсіну: отбасы мүшелерінің бір-біріне қамқорлық көрсетудің маңызын, заттарды қолданудағы өзінің және отбасының қажеттілігінің құрылымын, адам өміріндегі меткептің маңыздылығын; мектептегі ұжымдық және топтық, жеке тұлғалық қатынаста дұрыс мінез-құлық танытудың маңыздылығын, өзінің құқытары мен міндеттерін, жауапкершілігін;

3) қолдану: тауар-ақша қатынастарын, мектептегі ұжымдық және топтық, жеке тұлғалық қатынаста дұрыс мінез-құлық танытудың ережесін, жеке гигиенаны сақтау; тамақтану тәртібін сақтау қажеттілігін, жаяу жүру қозғалысын басқаратын жол белгілерінің маңызын, жолда дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін, сурет немесе кесте түрінде үйден мектепке қауіпсіз барудың жопарын құра білу;

4) талдау: заттарды қолданудағы өзінің және отбасы мүшелерінің қажеттілігін, өзін мектеп білім алушысы және сынып ұжымының бір мүшесі ретінде сипаттау, сурет немесе кесте түрінде үйден мектепке қауіпсіз барудың жоспарын құру, Қазақстан Республикасының мемлекеттік символдарын басқа мемлекеттің символдарынан ажырату.

21. 2 - сыныпқа арналған «Дүниетану» пәнінің базалық мазмұны:

1) білу: мектеп әр аймағының функционалдық орналасуын, оның қызметін, мектептегі сабақ және сабақтан тыс қызметтердің түрлері мен функцияларын,

мектеп бірлестігіндегі сынып мүшелерінің құрылымы мен қызметтерін, өз сыныбының мүшелерін, өзінің жергілікті жеріндегі көрнекі орындарды сипаттау, көмек сұрау үшін жағдайды анықтау және жедел көмек көрсету қызметін, қоғамдық көлікте дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін атау, Қазақстан республикасының мемлекеттік мерекелерін және оның маңызын атау, көкжиек жақтарының бағыттарын және белгілерін атау, ауа райының адам өмірі мен қызметіне ықпалын білу, ауа райын шартты белгілермен белгілеу, әр жыл мезгіліне байланысты табиғат аясында бос уақытын өткізу әрекетінің түрлерін сабақ барысында өткізу мүмкіндігі, ауыл шаруашылықта маңызды рөл алатын табиғаттың ірі нысандары (тау, жазық, өзен және көлдер), табиғаттың өмірге қауіпті және жағымсыз болмыстар, туризмнің негізгі түрлерін атау, ежелгі адамдардың өмір салты, әйгілі ескерткіштер, ежелгі экспонаттар, сақтардың, ғұндардың өмір салты, Қазақстан территориясындағы ежелгі жазбасы; әртүрлі материалдар, амалдар және құралдарды пайдалана отырып, ежелгі жазбаларды бейнелеу, Ботай мәдениетінің ерекшелігін, Томирис туралы, Әл-Фарабидің ғылымға қосқан үлесі, Қазақстан Республикасының мемлекеттік символдарын басқа мемлекеттің символдарынан ерекшелігін, тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілерін, Қазақстан Республикасының мемлекеттік символдарының мәнін, Қазақстан Республикасының мемлекеттік символдарын қолдану аймағы, Қазақстан халқының достастығының мәнін білу;

2) түсіну: өз отбасының «этикалық нормасы» ұғымын, мектептегі сабақ және сабақтан тыс қызметтердің түрлері мен функцияларын, мектеп бірлестігіндегі сынып мүшелерінің құрылымы мен қызметтерін, қоғамға өз мүмкіндігін пайдалану қажеттілігін, «ұлтық және мемлекеттік мерекелер» ұғымын, табиғатта өзін-өзі ұстау ережелерін сақтау, жыл уақытына байланысты демалыс қызметінің әртүрлі түрлерімен табиғатта сабақ алу мүмкіндігі, өз жерінің табиғи жағдайларының жағымды және жағымсыз жақтары (рельеф, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары); туризмнің мәні, туристің негізгі мақсаты, Қазақстанда түрлі туризмнің түрлерін дамыту үшін нысандарды зерттеу негізінде туристік нысандардың ерекшеліктерін түсіну;

3) қолдану: отбасы мүшелерінің әңгімелеуімен, отбасылық естеліктердің негізінде отбасының әр мүшесін ауызша сөйлеумен құрастыру, картадан Қазақстанның ірі өзендері мен көлдерін, қалаларын және өз ауданына баратын жолдарын көрсету, күнделікті өмір жағдайында қауіпсіз жүріс-тұрыс ережесін (мектепте, үйде, қоғамдық ортада, көшеде, табиғат аясында), қоғамдық көлікте дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін, жергілікті белгілері бойынша көкжиектің жақтарын анықтау үшін жергілікті белгілер, көкжиек бағыттарын анықтау үшін компасты, «Менің құқығым мен міндеттерім» әңгіме құрастыру;

4) талдау: ата-анасымен әңгімелесу негізінде табыс көздерін анықтау, денсаулыққа пайдалы және зиян келтіретін тағамдарын, құқық, міндет және жауапкершілікті ажырату, ауа райының адам өміріне және қызметіне әсерін, адамның шаруашылық және күнделікті өмірінде ауа райының жағымды және

жағымсыз жақтарын атау, ұсынылатын және өндірілетін шаруашылық арасындағы айырмашылықты айқындау.

22. 3 - сыныпқа арналған «Дүниетану» пәнінің базалық мазмұны:

1) білу: «өзін-өзі басқару» ұғымын, сыныпта өзін-өзі басқару ережесін, қоғамда қабылданған этикалық нормаларды; тұрмыстық құралдарды пайдалану ережесін; шынайы ортадағы қауіпті жағдайда өзін-өзі ұстау амалы, дене шынықтыру түрі, «Конституция» ұғымы, «масштаб» ұғымы, Жердегі климаттың негізгі түрлерін сипаттау, табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың қоныс аудару себептерін, табиғи-климаттық катаклизмалар және геологиялық жағдайлар туындағандағы дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін, Қазақстанның қызықты саяхаттау нысандарын, қазақтардың көшіп қону және тұрғылықты жерде өмір сүру ерекшеліктерін, «хан», «батыр», «би», «символ», «ресми», «ресми» емес ұғымдарының мәнін білу;

2) түсіну: көшіп қону және тұрғылықты жерде өмір сүру ерекшеліктерін а;понимать, бір туындаған сұраққа әртүрлі көзқарас бар екенін түсіну, 2 қала мен ауылдың байланысын, спорт түрлерін, оның негізгі белгілері бойынша топтастыру, Қазақстан Республикасы Конституциясының маңызын, мерекелердің мәнін, Қазақ халқының салтары мен дәстүрлерін, мәдениет пен тарихи ескерткіштерді сақтаудың маңызын түсіну, әртүрлі материалдарды зерттей отырып түріктердің өмір салтын, Қазақ хандығының құрылу себебін, Қазақстанның ресми емес рәміздерінің маңызын түсіндіре алу («Алтын адам», «Бәйтерек» монументтері, «Мәңгілік ел» салтанат қақпасы»), тұлғаның, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дамуындағы еңбектің ролін түсіну;

3) қолдану: фотосуреттер немесе ағаш бейнесі түрінде өзінің туысқандық байланысын құру; өзінің жеке шығындарын айқындау және жоспарлау, бір аптаға бір айға нақты шығын жоспарын құру; өзін-өзі басқару ережесін түсіндіре алу, өзінің нұсқасын ұсыну, аудан картасынан қала мен ауылды ажырату және оларды картадан көрсете білу, білім алушылардың құқықтары мен міндеттеріне мысал келтіре алу, астрономиялық белгілер бойынша көкжиектің жақтарын анықтау; масштабты үлкейтіп кішірейте білу, шартты белгілерді қолданып, масштабты сақтай отырып жергілікті жердің жоспарын құру;

4) талдау: нақты мысал келтіре отырып өз отбасының құндылықтарын атау; қажетті отбасылық шығындарды атау, оның маңыздылығы мен мұқтаждық деңгейі бойынша анықтау; өзінің жеке шығындарын қысқарту жолдарын ұсыну, бірге туындаған сұрақтың бірнеше шешу жолдары мен көзқарастарына қарамастан сынып ұжыммен дұрыс нұсқасын таңдау оның шешу жолын түсіндіре алу; адамдар арасындағы достық қатынастарының маңыздылығын өзінің өмір тәжірибесінен мысал келтіре алу және дәлелдеу; спорт түрлерін, оның негізгі белгілері бойынша топтастыру, қандай да бір спорт түрелімен айналысуға қажетті психикалық, жеке тұлғалық, дене дамуын анықтау; әртүрлі дерек көздері негізінде шынайы ортадағы қауіпті жағдайды

айқындау, бағалау, түсіндіре алу; табиғи-климаттық катаклизмалар және геологиялық жағдайлар туындағандағы дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін құру, қазақстанның саяхаттау нысандары саяхаттаушыларға не үшін қызықты екенін түсіндіре алу, Тарихи мысалдарда хандардың, батырлардың, билердің рөлін түсіндіре алу, қазақ халқының тәуелсіздігі үшін күрескендердің рөлін шығармашылық түрде тарихи мысалдар келтіру.

23. 4 - сыныпқа арналған «Дүниетану» пәнінің базалық мазмұны:

1) білу: кіріс және шығыс түрлерін, «өнер ортасы» ұғымын, карта,глобустың қызметін түсіну және атау, олардан негізгі нысандары, карта мен глобустан параллель, меридиана, экватор белгілерін көрсету, адамның дамуына ауа райының әсер етуін, әртүрлі климаттың пайда болу себептерін, әртүрлі тарихи кезеңдердегі технологияның өрбуінің мәнін, ХХ-ХХІ ғаасырындағы (мәдениет, ғылым, білім, экономика) Қазақстанның жетістіктерін, еңбек және шығармашылық қызметтегі қацраткерлер, әлемдік аренадағы Қазақстанның рөлін білу;

2) түсіну: отбасылық кіріс және шығыс шығындары, «жеке тұлғалық қасиеттер», «әкімшілік-аумақтық бірліктер» «округ, ауданы, облыс» ұғымын, «экономикалық қызмет» ұғымын, қоғам өміріндегі Конституциясының маңыздылығын, «кәсіби мерекелер» ұғымын, басқа нысанға қарасты орналасқан нысанның орналасуын, карта,глобустың қызметін, Қазақстанның табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың өз жергілікті жеріндегі шаруашылық қызметін, өзінің жергілікті жеріндегі туындаған жер сілкінісі, су тасқыны, орман өртенуі, құрғашылық, боран соғудың себептерін зерттеу негізінде талдау жасау өзінің жергілікті жеріндегі туындаған жер сілкінісі, су тасқыны, орман өртенуі, құрғашылық, боран соғудың себептерін, тарихи мұражайлардың қызметін, қазақ халқының шығу тегін түсіну;

3) қолдану: кірісті ұлғайты, шығысты қысқартудың жолдарын ұсыну, көшбасшының қасиеттерін анықтау және сипаттама беру, әкімшілік-аумақтық бірліктерінің әр бірлесітігін (округ, ауданы, облыс) ажырату; әртүрлі дерек көздеріне сүйене отырып, өз жерінің экономикалық қызметін сипаттау және әңгімелеу картадан өзінің тұрғылықты жерінің маңызды экономикалық нысандарын анықтау, әртүрлі дене шынықтыру түрлерімен айналысу барысында алатын жарақаттың алдын алу үшін шараларды ұсыну; өнер ортасында өзінің өмір қауіпсіздігін жоспарлау, Қазақстан Республикасының азаматы ретінде өзінің міндеттері мен еркінділігін, демократтық құқықтарына мысал келтіре алу, өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып шығармашылық түрде кәсіби мерекелерді бейнелеу және ұсыну, карта мен глобустан негізгі нысандарды табу, карта мен глобустан параллель, меридиана, экватор белгілерін көрсету, Қазақстан, Астана, өз өз жері бойынша саяхаттау маршрутын құру, әртүрлі материалдар, амалдар және құралдарды пайдалана отырып, сақ, ғұн, түрік, қазақ арасындағы байланысты кесте түрінде көрсету;

4) талдау: қоғам өміріндегі отбасының маңыздылығын дәлелдеу; отбасының әр мүшесінің қызметтік ролін анықтау; дене шынықтыру кезінде алынатын әртүрлі жарақаттың болу себептерін түсіндіре алу; мектептегі өзін-өзі басқару құрамына ену жолдарын түсіндіре алу; әртүрлі дерек көздерге сүйене отырып өнер ортасының өмірге қауіптілігін айқындау және бағалау; өзінің жергілікті жеріндегі туындаған жер сілкінісі, су тасқыны, орман өртенуі, құрғашылық, боран соғудың себептеріне талдау жасау, зерттеулер негізінде «Қазақстан» (ұлттық бренд) атауымен байланысты бірқатар мағыналық қауымдастықтарды ұсыну.

4 - тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

24. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан –бағдарламаның бөлімдері мен бөлімшелері, төртінші сан оқу мақсатының нумерациясын көрсетеді. Мысалы, 2.2.1.4 кодында: «2» – сынып, «2.1» – бөлімше, «4» – оқу мақсатының нумерациясы.

25. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) «Мен және қоғам» бөлімі:

1-кесте

Бөлімше лер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Менің отбасым	0.1.1.1 «Отбасы» ұғымының мәнін түсіндіре алу; 0.1.1.2 басқа отбасы мүшелеріме н туыстық байланысын да өзінің отбасында алатын орынын атай білу	1.1.1.1 отбасы мүшелері өзара қарым- қатынаста қамқорлық таныту қажеттілігі н түсіндіре алу, мысал келтіре алу; 1.1.1.2 «тауар» «ақша» «тауар- ақшаларын ың	2.1.1.1 отбасы мүшелеріні ң әңгімелеуім ен, отбасылық естеліктерді ң негізінде отбасының әр мүшесін ауызша (қажетті сөздермен) құрастыра алу 2.1.1.2 «Этикалық нормалар»	3.1.1.1 отбасы мүшелері арасындағы туыстық жақындығы н түсіндіре алу; 3.1.1.2 фотосуретте р немесе ағаш бейнесі түрінде өзінің туысқандық байланысын құрастыра алу;	4.1.1.1 қоғам өміріндегі отбасының маңыздылы ғын дәлелдей алу; 4.1.1.2 отбасының әр мүшесінің қызметтік ролін анықтай алу; 4.1.1.3 отбасылық кіріс және

		байланысы »ұғымдар ының мәнін, тауар- ақша қатынаста рының қарапайым формасын түсіндіре алу; 1.1.1.3 адамға және оның отбасы өмір сүруіне қажетті заттарды атай білу	ұғымының мәнін, мысал негізінде өз отбасының этикалық нормаларын түсіндіре алу; 2.1.1.3 түрлі деректерді меңгере отырып қоғамның этикалық нормаларын түсіндіре алу; 2.1.1.4 ата- анасымен әңгімелесу негізінде табыс көздерін анықтай алу	3.1.1.3 нақты мысал келтіре отырып өз отбасының құндылықта рын атай білу; 3.1.1.4 қажетті отбасылық шығындард ы атай білу, оның маңыздылы ғы мен мұқтаждық деңгейі бойынша анықтай алу; 3.1.1.5 мұғалімнің көмегімен өзінің жеке шығындары н айқындау және жоспарлау, бір аптаға бір айға нақты шығын жоспарын құрастыра алу; 3.1.1.6 мұғалімнің көмегімен өзінің жеке шығындары н қысқарту	шығыс шығындары н ажырата алу; кіріс және шығыс түрлерін білу; 4.1.1.4 кірісті ұлғайты, шығысты қысқартуды ң жолдарын ұсына алу
--	--	--	--	---	---

				жолдарын ұсына алу	
1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	0.1.2.1 мектепте дұрыс мінез-құлық нормалары мен ережелерін орындай алу; 0.1.2.2 мысал ретінде өзінің күн тәртібін құрастыра алу; 0.1.2.3 өзін білім алушы ретінде сипаттай алу	1.1.2.1 адам өміріндегі мектептің маңыздылығын түсіндіре алу; 1.1.2.2 мектеп ұжымында ,топта өзара қарым-қатынас жасау нормалары мен ережелерін ұстана алу; 1.1.2.3 сынып ұжымының бір мүшесін және өзін білім алушы ретінде сипаттай алу	2.1.2.1 мектептің әр аймағының функционалдығық орналасуын , оның қызметін айқындау және атай білу; 2.1.2.2 мектептегі сабақ және сабақтан тыс қызметтердің түрлері мен функцияларының түсіндіре алу; 2.1.2.3 мектеп қоғамының құрылымы мен қызметінің анықтай алу; 2.1.2.4 өз сыныптастары туралы әңгімелеу, өз сыныбын сипаттай алу	3.1.2.1 «өзін-өзі басқару» ұғымын, сыныпта өзін-өзі басқару ережелерін түсіндіре алу, өзінің нұсқасын ұсына алу; 3.1.2.2 бір туындаған сұраққа әртүрлі көзқарас бар екенін түсіну және мысал келтіре алу; 3.1.2.3 бірге туындаған сұрақтың бірнеше шешу жолдары мен көзқарастарына қарамастан сынып ұжыммен дұрыс нұсқасын таңдау оның шешу жолын түсіндіре	4.1.2.1 мектептегі өзін-өзі басқару құрамына ену жолдарын түсіндіре алу; 4.1.2.2 «жеке тұлғалық қасиеттер» ұғымын түсіну және түсіндіре алу, көшбасшының қасиеттерін анықтай алу және сынып көшбасшысына сипаттама беру

				алу; 3.1.2.4 қоғамда қабылданған мінәз- құлық әтикетінің нормаларын түсіндіре алу және мысал келтіре алу; 3.1.2.5 адамдар арасындағы достық қатынастар ының маңыздылы ғын өзінің өмір тәжірибесін ен мысал келтіру және дәлелдей алу	
1.3 Менің кіші Отаным	0.1.3.1 өз мекен- жайын атай білу және көшесін сипаттап беру	1.1.3.1 өз мекен- жайын атай білу және өзінің тұрғылықт ы жерін сипаттап беру; 1.1.3.2 өзінің тұрғылықт ы жерінің көрнекі орындары	2.1.3.1 шығармаш ылық жұмыс түрінде дербес зерттеу жасау негізінде өзінің тұрғылықты жерінің көрнекті орындарын сипаттай алу және	3.1.3.1 аудан қартасынан қала мен ауылды ажырата алу және оларды картадан көрсете білу; 3.1.3.2 қала мен ауылдың байланысын түсіндіре	4.1.3.1 «Әкімшілік- аумақтық бірліктер», «округ, ауданы, облыс» ұғымын түсіндіре алу, әкімшілік- аумақтық бірліктеріні ң әр бірлесітігін (округ,

		н және басты көшелерін сипаттай алу	бейнелеу; 2.1.3.2 картадан Қазақстанның ірі өзендері мен көлдерін, қалаларын және өз ауданына баратын жолдарын көрсете алу	алу және мысал келтіре алу	ауданы, облыс) ажырата алу; 4.1.3.2 «экономикалық қызмет» ұғымын түсіндіре алу және әртүрлі дерек көздеріне сүйене отырып, өз жерінің экономикалық қызметін сипаттай алу және әңгімелеу; 4.1.3.3 картадан өзінің тұрғылықты жерінің маңызды экономикалық нысандарды көрсете алу
1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.4.1 күнтізбесі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 0.1.4.2 «пайдалы» және «зиян келтіретін	1.1.4.1 күнтізбесі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 1.1.4.2 жолда жүру	2.1.4.1 денсаулыққа пайдалы және зиян келтіретін тағамдарын атай білу, айырмашылығын ажырата алу және	3.1.4.1 тұрмыстық құралдарды пайдалану ережесін атай білу; 3.1.4.2 спорт түрлерін, оның негізгі белгілері	4.1.4.1 дене шынықтыру дағы әртүрлі жарақат түрлерінің себептерін түсіндіре алу; 4.1.4.2

	тағамдарын а» мысал келтіре алу; 0.1.4.3 қоғамдық орта мен үй жағдайында қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін орындай алу; 0.1.4.4 көлік түрлерін атай білу, оның қызметі бойынша анықтай алу	ережесін, жаяу жүру жолын басқарып тұратын белгілердің маңыздылығын түсіндіре алу; 1.1.4.3 сурет немесе кесте түрінде үйден мектепке қауіпсіз бару жолының жоспарын құрастыра алу	мысал келтіре алу; 2.1.4.2 күнделікті өмір жағдайында қауіпсіз жүріс-тұрыс ережесін (мектепте, үйде, қоғамдық ортада, көшеде, табиғат аясында) түсіндіре алу; 2.1.4.3 көмек сұрау үшін жағдайды анықтай алу және жедел жәрдем көрсете алу; 2.1.4.4 қоғамдық көлікте дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіре алу	бойынша топтастыру, қандай да бір спорт түрелімен айналысуға қажетті психикалық, жеке тұлғалық, дене дамуын анықтай алу; 3.1.4.3 әртүрлі дерек көздері негізінде шынайы ортадағы қауіпті жағдайды айқындау, бағалау, түсіндіре алу; 3.1.4.4 шынайы ортада өмірге қауіпті жағдай туындағандығы дұрыс жүру-тұрыс амалын атай білу	әртүрлі дене шынықтыру түрлерімен айналысу барысында алатын жарақаттың алдын алу үшін шараларды ұсына алу; 4.1.4.3 «өнер ортасы» ұғымын түсіндіре алу, әртүрлі дерек көздерге сүйене отырып өнер ортасының өмірге қауіптілігін айқындау; 4.1.4.4 өнер ортасында өзінің өмір қауіпсіздігін жоспарлау
1.5 Құқықтар мен міндеттер		1.1.5.1 өзінің құқығын, міндеттерін,	2.1.5.1 өз өмірінен мысал келтіре отырып,	3.1.5.1 Қазақстан Республикасының Конституци	4.1.5.1 қоғам өміріндегі Конституциясының

		жауапкершілігін атай білу, мысал келтіре алу	жауапкершілік пен міндеттер, құқықтарды түсіндіре алу; 2.1.5.2 қоғамға пайдалы болу қажеттілігін түсіндіре алу	ясының маңыздылығын атай білу; 3.1.5.2 білім алушылардың құқықтары мен міндеттерін е мысал келтіре алу	маңыздылығын түсіндіре алу; 4.1.5.2 мұғалімнің көмегімен Қазақстан Республикасының азаматы ретінде өзінің міндеттері мен еркінділігін, демократтық құқықтарын а мысал келтіре алу
1.6 Мерекелер	0.1.6.1 «отбасылық мереке» ұғымын түсіндіре алу	1.1.6.1 жеке тәжірибесінен отбасылық бір мерекені сипаттап беру	2.1.6.1 Қазақстан Республикасының мемлекеттің мерекелерін атай білу,оның маңыздылығын түсіндіре алу	3.1.6.1 өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып Қазақстанның халық дәстүрлері мен салттары, халықтың мерекелерінің мәнін әңгімелеу	4.1.6.1 «кәсіби мерекелер» ұғымының мәнін түсіндіре алу; 4.1.6.2 өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып шығармашылық түрде кәсіби мерекелерді бейнелеу және ұсына алу

2) «Елімнің табиғаты» бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
2.1 Жергілікті жерде бағдарлану	0.2.1.1 көкжиектің жақтарын және оны анықтай алу; алу; амалдарын атай білу;	1.2.1.1 көкжиектің жақтарын және оны анықтай алу; амалдарын атай білу; 1.2.1.2 табиғатта дұрыс жүрудің ережелерін білу және түсіндіре алу	2.2.1.1 компас және жергілікті белгілері бойынша көкжиектің жақтарын анықтай алу; 2.2.1.2 көкжиек бағыттарын белгілеу (БШ, СШ, ОШ, ОБ). 2.2.1.3 табиғатта дұрыс жүрудің ережелерін сақтау қажеттілігін түсіндіре алу	3.2.1.1 астрономиялық белгілер бойынша көкжиектің жақтарын анықтай алу; 3.2.1.2 «масштаб» ұғымын түсіну 3.2.1.3 масштабты үлкейтіп кішірейте білу; 3.2.1.4 шартты белгілерді қолданып, масштабты сақтай отырып жергілікті жердің жоспарын құрастыра алу	4.2.1.1 басқа нысандарға қарасты орналасқан нысандарға орналасуын анықтай алу; 4.2.1.2 карта, глобустың қызметін түсіну және атай білу, олардан негізгі нысандарды көрсете алу; 4.2.1.3 карта мен глобустан параллель, меридиана, экватор белгілерін көрсете алу
2.2 Климат және ауа райы	0.2.2.1 ауа райының өзгеруін сипаттай алу	1.2.2.1 ауа райының адамның өмір әрекетіне әсер ететінін анықтай алу	2.2.2.1 ауа райының адамның өмір әрекетіне әсер ететінін анықтай алу; 2.2.2.2 ауа райын	3.2.2.1 жер шарындағы негізгі климат түрлерінің сипаттарын атай білу; 3.2.2.2 қолайсыз ауа райы кезінде	4.2.2.1 адамның дамуына ауа райының әсер ететінін түсіндіре алу; 4.2.2.2 әртүрлі климаттың

			<p>белгілеу үшін шартты белгілерді қолдану; 2.2.2.3 адамның шаруашылық және күнделікті өмірінде ауа райының жағымды және жағымсыз жақтарын атай білу</p>	<p>дұрыс жүріс-тұру ережелерін құрастыра алу</p>	<p>пайда болу себептерін атай білу</p>
<p>2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері</p>	<p>0.2.3.1 адам қызметіне жыл мезгілдеріндегі ауа райының әсер етуін атай білу</p>	<p>1.2.3.1 түрлі бос уақыт қызметімен айналысу үшін жыл мезгілдерінің пайдасы мен жағымсыздықпалын анықтай алу</p>	<p>2.2.3.1 әр жыл мезгілінде табиғат аясында бос уақытын өткізу әрекетінің түрлерін атай білу; 2.2.3.2 табиғаттың ірі нысандарының (тау, жазық, өзен және көлдер) ауыл шаруашылықта алатын маңызды рөлін атай білу; 2.2.3.3</p>	<p>3.2.3.1 табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың қоныс аудару себептерін түсіндіре алу; 3.2.3.2 табиғи-климаттық катаклизмдер және геологиялық жағдайлар туындағанда</p>	<p>4.2.3.1 Қазақстанның табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың өз жергілікті жеріндегі шаруашылық қызметін түсіндіре алу; 4.2.3.2 өзінің жергілікті</p>

			өзінің тұрғылықты жеріндегі табиғи жағдайлардың (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандаа) жағымды және жағымсыз жақтарын зерттеу негізінде атай білу 2.2.3.4 табиғаттың өмірге қауыпті және жағымсыз болмыстарын атай білу және ажырата алу	ғы дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін атай білу	жеріндегі туындаған жер сілкінісі, су тасқыны, орман өртенуі, құрғашылық, боран соғудың себептерін зерттеу негізінде талдау жасай алу
2.4 Туризм	0.2.4.1 туризм және саяттаушы ұғымын ажырата алу	1.2.4.1 туризм және саяттаушы ұғымын түсіндіре алу; 1.2.4.2 туризмнің негізгі мақсатын атай білу	2.2.4.1 туризмнің маңызын түсіндіре алу; 2.2.4.2 туризмнің негізгі түрлерін атай білу және ажырата	3.2.4.1 Қазақстанның қызықты саяхаттау нысандарын атай білу; 3.2.4.2 қазақстанның саяхаттау нысандарының саяхаттаушы	4.2.4.1 қолжетімді ақпараттарды (интернет, кітап, АҚТ) қолдану арқылы Қазақстан, Астана, өз өз жері бойынша

			алу; 2.2.4.3 туризмнің негізгі мақсатын анықтай алу; 2.2.4.4 Қазақстанда саяхаттауды ң түрлерін дамытудың негізгі зерттеу нысандарын анықтай алу; 2.2.4.5 саяхаттау нысандарын ың ерекшелікте рін атай білу	ларға не үшін қызықты екенін түсіндіре алу	саяхаттау маршрутын құрастыра алу
--	--	--	--	---	--

3) «Тарих беттерінен» бөлімі:
3-кесте

Бөлімш елер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
3.1 Ежелгі мәдени ет және өркени еттер	0.3.1.1 иллюстраци яларға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру	1.3.1.1 иллюстраци яларға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру; 1.3.1.2 көрнекілікті	2.3.1.1 иллюстраци яларға және жоспарға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру; 2.3.1.2	3.3.1.1 көшіп қону және тұрғылықты жерде өмір сүру ерекшелікте рін атай білу; 3.3.1.2 мәдениет пен тарихи ескерткіште	4.3.1.1 әртүрлі тарихи кезеңдердег і технология ның өрбуінің мәнін түсіндіре алу; 4.3.1.2 тарихи

		ң негізінде ежелгі тарихи ескерткіште рді атай білу	әйгілі ескерткіште р, ежелгі экспонаттар туралы әңгімелеу; 2.3.1.3 көрнекі материалдар негізінде ұсынылатын және өндірілетін шаруашылық арасындағы айырмашылықты анықтай алу	рді сақтаудың маңызын түсіну және бағалау	мұражайлардың қызметін түсіну; 4.3.1.3 өз мұражайының жоспарын ұсына алу
3.2 Қазақтың тарихи түп тамыры	0.3.2.1 иллюстрацияларға сүйене отырып сақтардың өмір салты туралы айтып беру	1.3.2.1 меңгерген материалдар негізінде сақтардың өмірі мен ескерткіштерін сипаттап беру	2.3.2.1 көрнекі материалдар негізінде сақтардың өмір салтын сипаттап беру; 2.3.2.2 иллюстрацияларға сүйене отырып ғұндардың өмір салты туралы айтып беру	3.3.2.1 әртүрлі материалдарды зерттей отырып түріктердің өмір салтын түсіндіре алу	4.3.2.1 әртүрлі дерек көздері негізінде қазақ халқының шығу тегін түсіну және түсіндіре алу; 4.3.2.2 әртүрлі материалдар, амалдар және құралдарды пайдалана отырып, сақ, ғұн, түрік, қазақ арасындағы байланысты кесте

					түрінде көрсете алу
3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	0.3.3.1 мұғалімнің және көрнекі құралдардың көмегімен Қазақстан территориясындағы ежелгі жазбаның пайда болуын түсіндіре алу	1.3.3.1 Қазақстан территориясындағы ежелгі жазбасы туралы білу; 1.3.3.2 әртүрлі материалдар, амалдар және құралдарды пайдалана отырып, ежелгі жазбаларды бейнелеу және сипаттай алу	2.3.3.1 Қазақстан территориясындағы ежелгі жазбасы туралы айту, әртүрлі материалдар, амалдар және құралдарды пайдалана отырып, ежелгі жазбаларды бейнелеу; 2.3.3.2 Ботай мәдениетінің ерекшелігін сипаттай алу;	3.3.3.1 Қазақ хандығының құрылу себебін түсіндіре алу	4.3.3.1 ХХ-ХХІ ғасырындағы (мәдениет, ғылым, ібілім, экономика) Қазақстанның жетістіктерін түсіндіре алу және атай білу
3.4 Атақты тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері	0.3.4.1 көрнекі материалдар негізінде Қазақстанның көрнекті тұлғалары туралы тарихты айтып беру	1.3.4.1 дереккөздерді зерттеу негізінде Томирис тарихын баяндау	2.3.4.1 дереккөздерді зерттеу негізінде Томирис туралы айту; 2.3.4.2 әл-Фарабидің ғылымның дамуына қосқан үлесі туралы айта алу	3.3.4.1 «хан», «батыр», «би» ұғымдарын білу; 3.3.4.2 Тарихи мысалдарда хандардың, батырлардың, билердің рөлін түсіндіре алу; 3.3.4.3	4.3.4.1 шығармашылық және еңбек кәсіптерінің көрнекті қайраткерлерінің өмірбаяндық деректерін негізге ала отырып, елдің дамуына қосқан

				қазақ халқының тәуелсіздігі үшін күрескендердің рөлін шығармашылық түрде тарихи мысалдарда айта алу	үлесі туралы баяндау
3.5 Қазақстан тарихы : тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	0.3.5.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін атай білу	1.3.5.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін басқа елдердің рәміздерінен ажырата алу; 1.3.5.2 тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілері туралы айту	2.3.5.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін басқа елдердің рәміздерінен ажырата алу; 2.3.5.2 тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілері туралы айту; 2.3.5.3 Қазақстан Республикасы Мемлекеттік рәміздерінің мағынасын түсіндіре алу; 2.3.5.4 бақылау негізінде	3.3.5.1 «символ», «ресми», «ресми емес» ұғымдарын білу»; 3.3.5.2 Қазақстанның ресми емес рәміздерінің маңызын түсіндіре алу («Алтын адам», «Бәйтерек» монументтері, «Мәңгілік ел» салтанат қақпасы»); 3.3.5.3 тұлғаның, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дамуындағы еңбектің рөлін түсіну	4.3.5.1 зерттеулер негізінде «Қазақстан» (ұлттық бренд) атай білуымен байланысты бірқатар мағыналық қауымдастықтарды ұсына алу; 4.3.5.2 Қазақстанның әлемдік аренадағы рөлін білу және түсіндіре алу

			Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін қолдану саласын атай білу; 2.3.5.5 Қазақстан халқы достығының маңызын түсіндіре алу	және түсіндіре алу	
--	--	--	--	--------------------	--

26. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін «Дүниетану» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

27. Бөлім мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Бастауыш білім беру деңгейінің
0-4 сыныптары үшін «Дүниетану»
пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған
бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін «Дүниетану» пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақмерзімді жоспар

1) 0-сынып:
1-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Өзім туралы	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	0.1.2.1 мектепте дұрыс мінез-құлық нормалары мен ережелерін орындай алу;
	1.1 Менің отбасым	0.1.1.1 «отбасы» ұғымының мәнін түсіндіре алу; 0.1.1.2 басқа отбасы мүшелерімен туыстық байланысында өзінің отбасында алатын орынын атай білу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.4.1 күнтәртібі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 0.1.4.2 «пайдалы» және «зиян келтіретін тағамдарына» мысал айту; 0.1.4.3 қоғамдық орта мен үй жағдайында қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін орындай алу; 0.1.4.4 көлік түрлерін атай білу, оның қызметі бойынша анықтай алу
2. Менің мектебім	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	0.1.2.1 мектепте дұрыс мінез-құлық нормалары мен ережелерін орындай алу; 0.1.2.2 күнтәртібін сақтай алу; 0.1.2.3 өзін білім алушы ретінде сипаттай алу
2 - тоқсан		
3. Менің отбасым және достарым	1.1 Менің отбасым	0.1.1.1 «отбасы» ұғымының мәнін түсіндіре алу; 0.1.1.2 басқа отбасы мүшелерімен туыстық байланысында өзінің отбасында алатын орынын атай білу
	1.6 Мерекелер	0.1.6.1 «отбасылық мереке» ұғымын түсіндіре алу
4. Бізді қоршаған әлем	1.3 Менің шағын Отаным	0.1.3.1 өз мекен-жайын атай білу және көшесін сипаттап беру
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.4.3 қоғамдық орта мен үй жағдайында қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін орындай алу
	2.1 Жергілікті жерде бағдарлану	0.2.1.1 көкжиектің жақтарын және оны анықтай алудың амалдарын атай білу
	2.1 Климат және ауа райы	0.2.2.1 ауа райының өзгеруін сипаттай алу

3-тоқсан		
5. Саяхат 6. Салт дәстүр және ауыз әдебиеті	2.4 Туризм	0.2.4.1 «туризм» және «саяттаушы» ұғымын ажырата алу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	0.3.1.2 ежелгі тарихи ескерткіштер туралы айту; 0.3.1.1 иллюстрацияларға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру
	3.2 Қазақстанның тарихи түп тамыры	0.3.2.1 иллюстрацияларға сүйене отырып сақтардың өмір салты туралы айтып беру
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері	0.3.4.1 көрнекі материалдар негізінде Қазақстанның көрнекті тұлғалары туралы тарихты айтып беру
	3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	0.3.3.1 мұғалімнің және көрнекі құралдардың көмегімен Қазақстан территориясындағы ежелгі жазбаның пайда болуын түсіндіре алу
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	0.3.5.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін атай білу
4 - тоқсан		
7. Тағам және сусын	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.4.1 күнтізбесі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 0.1.4.2 «пайдалы» және «зиян келтіретін тағамдарына» мысал келтіре алу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	0.3.1.1 иллюстрацияларға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру
	3.2 Қазақстанның тарихи түп тамыры	0.3.2.1 иллюстрацияларға сүйене отырып сақтардың өмір салты туралы айтып беру
	1.1 Менің отбасым	0.1.1.2 басқа отбасы мүшелерімен туыстық байланысында өзінің отбасында алатын орынын атай білу
8. Дені саудың – жаны сау!	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	0.1.2.4 күн тәртібін құрастыра алу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.4.1 күнтізбесі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 0.1.4.2 «пайдалы» және «зиян келтіретін тағамдарына» мысал келтіре алу
	2.2 Климат және ауа райы	0.2.2.1 ауа райының өзгеруін сипаттай алу
	2.4 Туризм	0.2.4.2 туризмнің негізгі мақсатын атай білу

2) 1-сынып:

2-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Өзім туралы	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	1.1.2.4 сынып ұжымының бір мүшесін және өзін білім алушы ретінде сипаттай алу

	1.1 Менің отбасым	1.1.1.3 адамға және оның отбасы өмір сүруіне қажетті заттарды атай білу
	1.4 Денсаулық және псіздік	1.1.4.1 күнтәртібі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 1.1.4.2 жолда жүру ережесін, жаяу жүру жолын басқарып тұратын белгілердің маңыздылығын түсіндіре алу; 1.1.4.5 жедел жәрдем көрсете алу қызметінің номерін атай білу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	1.1.4.4 сурет немесе кесте түрінде үйден мектепке қауіпсіз бару жолының жоспарын құрастыра алу
2. Менің мектебім	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	1.1.2.1 адам өміріндегі мектептің маңыздылығын түсіндіре алу; 1.1.2.3 сынып ұжымының бір мүшесін және өзін білім алушы ретінде сипаттай алу; 1.1.2.2 мектеп ұжымында, топта өзара қарым-қатынас жасау нормалары мен ережелерін ұстана алу
2 - тоқсан		
3. Менің отбасым және достарым	1.1 Менің отбасым	1.1.1.2 «тауар», «ақша», «тауар-ақшаларының байланысы» ұғымдарының мәнін, тауар-ақша қатынастарының қарапайым формасын түсіндіре алу; 1.1.1.1 отбасы мүшелері өзара қарым-қатынаста қамқорлық таныту қажеттілігін түсіндіре алу, мысал келтіре алу
	1.6 Мерекелер	1.1.6.1 жеке тәжірибесінен отбасылық бір мерекені сипаттап беру
4. Бізді қоршған әлем	1.3 Менің шағын Отаным	1.1.3.1 өз мекен-жайын атай білу және өзінің тұрғылықты жерін сипаттап беру; 1.1.3.2 өзінің тұрғылықты жерінің көрнекі орындарын және басты көшелерін сипаттай алу
	1.4 Денсаулық және өмір қауіпсіздігі	1.1.4.3 сурет немесе кесте түрінде үйден мектепке қауіпсіз бару жолының жоспарын құру
	2.1 Жергілікті жерде бағдарлану	1.2.1.1 көкжиектің жақтарын және оны анықтай алудың амалдарын атай білу
	2.1 Климат және ауа райы	1.2.2.1 ауа райының адамның өмір әрекетіне әсер ететінін анықтай алу
3 - тоқсан		
5. Саяхат	1.5 Құқықтар мен міндеттер	1.1.5.1 өзінің құқығын, міндеттерін, жауапкершілігін атай білу, мысал келтіре алу
	2.4 Туризм	1.2.4.1 «туризм» және «саяттаушы» ұғымын түсіндіре алу; 1.2.4.2 туризмнің негізгі мақсатын атай білу

6. Салт дәстүр және ауыз әдебиеті	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	1.3.1.2 көрнекіліктің негізінде ежелгі тарихи ескерткіштерді атай білу; 1.3.1.1 иллюстрацияларға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру
	3.2 Қазақстанның тарихи түп тамыры	1.3.2.1 меңгерген материалдар негізінде сақтардың өмірі мен ескерткіштерін сипаттап беру
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	1.3.5.3 Қазақстанның астанасы туралы шығармашылық жұмыстарды ұсына алу; 1.3.5.2 тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілері туралы атай білу
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері	1.3.4.1 дереккөздерді зерттеу негізінде Томирис тарихын баяндау
	3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	1.3.3.1 Қазақстан территориясындағы ежелгі жазбасы туралы білу; 1.3.3.2 әртүрлі материалдар, амалдар және құралдарды пайдалана отырып, ежелгі жазбаларды бейнелеу және сипаттай алу
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	1.3.5.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін басқа елдердің рәміздерінен ажырата алу; 1.3.5.3 Қазақстанның астанасы туралы шығармашылық жұмыстарды ұсына алу
4 - тоқсан		
7. Тағам және сусын	1.4 Денсаулық және өмір қауіпсіздігі	1.1.4.1 күнтізбесі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 1.1.4.2 жолда жүру ережесін, жаяу жүру жолын басқарып тұратын белгілердің маңыздылығын түсіндіре алу
	2.4 Туризм	1.2.4.2 туризмнің негізгі мақсатын атай білу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	1.3.1.1 иллюстрацияларға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру
	3.2 Қазақстанның тарихы	1.3.2.1 меңгерген материалдар негізінде сақтардың өмірі мен ескерткіштерін сипаттап беру
	1.1 Менің отбасым	1.1.1.3 адамға және оның отбасы өмір сүруіне қажетті заттарды атай білу
8. Дені саудың – жаны сау!	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	1.1.2.6 үлгілік күнтізбесін құрастыра алу
	1.4 Денсаулық және өмір қауіпсіздігі	1.1.4.1 күнтізбесі, жеке гигиенаның ережелерін орындай алу; 1.1.4.2 жолда жүру ережесін, жаяу жүру жолын басқарып тұратын белгілердің маңыздылығын түсіндіре алу; 1.1.4.5 жедел жәрдем көрсете алу қызметінің номерін атай білу
	2.2 Климат және ауа райы	1.2.2.1 ауа райының адамның өмір әрекетіне әсер ететінін анықтай алу
	2.3 Табиғи жағдайлар және	1.2.3.1 түрлі бос уақыт қызметімен айналысу үшін жыл мезгілдерінің пайдасы мен жағымсыз ықпалын

	оның әсері	анықтай алу
	2.4 Туризм	1.2.4.2 туризмнің негізгі мақсатын атай білу

3) 2-сынып:
3-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Өзім туралы	1.1 Менің отбасым	2.1.1.1 отбасы мүшелерінің әңгімелеуімен, отбасылық естеліктердің негізінде отбасының әр мүшесін ауызша құрастыра алу; 2.1.1.2 «этикалық нормалар» ұғымының мәнін, мысал негізінде өз отбасының этикалық нормаларын түсіндіре алу; 2.1.1.3 түрлі деректерді меңгере отырып қоғамның этикалық нормаларын түсіндіре алу; 2.1.1.4 ата-анасымен әңгімелесу негізінде табыс көздерін анықтай алу
2. Менің отбасым және достарым	1.5 Құқықтар мен міндеттер	2.1.5.1 өз өмірінен мысал келтіре отырып, жауапкершілік пен міндеттер, құқықтарды түсіндіре алу; 2.1.5.2 қоғамға пайдалы болу қажеттілігін түсіндіре алу
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	2.3.5.5 Қазақстан халқы достығының маңызын түсіндіре алу
2 - тоқсан		
3. Менің мектебім	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	2.1.2.1 мектеп әр аймағының функционалдық орналасуын, оның қызметін айқындау және атай білу; 2.1.2.2 мектептегі сабақ және сабақтан тыс қызметтердің түрлері мен функцияларын түсіндіре алу; 2.1.2.3 мектеп қоғамының құрылымы мен қызметінің анықтай алу; 2.1.2.4 өз сыныптастары туралы әңгімелеу, өз сыныбын сипаттай алу
4. Менің туған өлкем	1.3 Менің кіші Отаным	2.1.3.1 шығармашылық жұмыс түрінде дербес зерттеу жасау негізінде өзінің тұрғылықты жерінің көрнекті орындарын сипаттай алу және бейнелеу; 2.1.3.2 картадан Қазақстанның ірі өзендері мен көлдерін, қалаларын және өз ауданына баратын жолдарын көрсете алу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	2.1.4.3 көмек сұрау үшін жағдайды анықтай алу және жедел жәрдем көмек көрсете алу қызметін атай білу; 2.1.4.2 күнделікті өмір жағдайында қауіпсіз жүріс-тұрыс ережесін (мектепте, үйде, қоғамдық ортада,

		көшеде, табиғат аясында) түсіндіре алу; 2.1.4.4 қоғамдық көлікте дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіре алу
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	2.3.5.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін басқа елдердің рәміздерінен ажырата алу; 2.3.5.2 тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілері туралы айту; 2.3.5.3 Қазақстан Республикасы Мемлекеттік рәміздерінің мағынасын түсіндіре алу; 2.3.5.4 бақылау негізінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін қолдану саласын атай білу
3 - тоқсан		
5. Дені саудың – жаны сау	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	2.1.2.1 мектеп әр аймағының функционалдық орналасуын, оның қызметін айқындау және атай білу; 2.1.2.2 мектеп қоғамының құрылымы мен қызметінің анықтай алу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	2.1.4.1 денсаулыққа пайдалы және зиян келтіретін тағамдарын атай білу, айырмашылығын ажырата алу және мысал келтіре алу; 2.1.4.2 күнделікті өмір жағдайында қауіпсіз жүріс-тұрыс ережесін (мектепте, үйде, қоғамдық ортада, көшеде, табиғат аясында) түсіндіре алу
6. Салт дәстүр және ауыз әдебиеті	1.6 Мерекелер	2.1.6.1 Қазақстан Республикасының мемлекеттік мерекелерін атай білу, оның маңыздылығын түсіндіре алу
	3.2 Қазақстан тарихының түп тамыры	2.3.2.1 көрнекі материалдар негізінде сақтардың өмір салтын сипаттап беру; 2.3.2.2 иллюстрацияларға сүйене отырып ғұндардың өмір салты туралы айтып беру
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	2.3.1.1 иллюстрацияларға және жоспарға сүйене отырып ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеп беру; 2.3.1.2 әйгілі ескерткіштер, ежелгі экспонаттар туралы әңгімелеу; 2.3.1.3 көрнекі материалдар негізінде ұсынылатын және өндірілетін шаруашылық арасындағы айырмашылықты анықтай алу
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері	2.3.4.2 Әл-Фарабидің ғылымның дамуына қосқан үлесі туралы айта алу; 2.3.4.1 дереккөздерді зерттеу негізінде Томирис туралы айту
	3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	2.3.3.2 Ботай мәдениетінің ерекшелігін сипаттай алу
4 - тоқсан		
7. Қоршаған орта	2.1 Жергілікті жерде бағдарлану	2.2.1.1 компас және жергілікті белгілері бойынша көкжиектің жақтарын анықтай алу; 2.2.1.2 көкжиек бағыттарын белгілеу (СВ, СЗ, ЮВ,

		ЮЗ); 2.2.1.3 табиғатта дұрыс жүрудің ережелерін сақтау қажеттілігін түсіндіре алу
	2.2 Климат және ауа райы	2.2.2.1 ауа райының адамның өмір әрекетіне әсер ететінін анықтай алу; 2.2.2.2. ауа райын белгілеу үшін шартты белгілерді қолдану; 2.2.2.3 адамның шаруашылық және күнделікті өмірінде ауа райының жағымды және жағымсыз жақтарын атай білу
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	2.2.3.1 әр жыл мезгілінде табиғат аясында бос уақытын өткізу әрекетінің түрлерін атай білу; 2.2.3.2 табиғаттың ірі нысандарының (тау, жазық, өзен және көлдер) ауыл шаруашылықта алатын маңызды рөлін атай білу; 2.2.3.3 өзінің тұрғылықты жеріндегі табиғи жағдайлардың (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) жағымды және жағымсыз жақтарын зерттеу негізінде атай білу; 2.2.3.4 табиғаттың өмірге қауыпті және жағымсыз болмыстарын атай білу және ажырата алу
8. Саяхат	1.3 Менің шағын отбасым	2.1.3.1 шығармашылық жұмыс түрінде дербес зерттеу жасау негізінде өзінің тұрғылықты жерінің көрнекті орындарын сипаттай алу және бейнелеу
	2.4 Туризм	2.2.4.1 туризмнің негізгі мәнін түсіну, туризмнің негізгі түрлерін ажырата алу; 2.2.4.2 туризмнің негізгі түрлерін атай білу және ажырата алу; 2.2.4.3 туризмнің негізгі мақсатын анықтай алу; 2.2.4.4 Қазақстанда саяхаттаудың түрлерін дамытудың негізгі зерттеу нысандарын анықтай алу; 2.2.4.5 саяхаттау нысандарының ерекшеліктерін атай білу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	2.3.1.2 әйгілі ескерткіштер, ежелгі экспонаттар туралы әңгімелеу

4) 3-сынып:

4-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Тірі табиғат	2.2 Климат және ауа райы	3.2.2.1 жер шарындағы негізгі климат түрлерінің сипаттарын атай білу
	2.3 Табиғи жағдайлар және оның әсері	3.2.3.1 табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың қоныс аудару себептерін түсіндіре алу
	2.2 Климат және ауа райы	3.2.2.2 қолайсыз ауа райы кезінде дұрыс жүріс-тұру ережелерін құрастыра алу

	2.3 Табиғи жағдайлар және оның әсері	3.2.3.2 табиғи- климаттық катаклизмалар және геологиялық жағдайлар туындағандағы дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін атай білу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	3.1.4.3 әртүрлі дерек көздері негізінде шынайы ортадағы қауіпсіздікті айқындау, бағалау, түсіндіре алу; 3.1.4.4 шынайы ортада өмірге қауіпті жағдай туындағандағы дұрыс жүру-тұрыс амалын атай білу
2. Жақсыдан үйрен, жаманан жирен (жарық пен қараңғы)	1.1 Менің отбасым	3.1.1.3 нақты мысал келтіре отырып өз отбасының құндылықтарын атай білу
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	3.3.5.2 тұлғаның, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дамуындағы еңбектің рөлін түсіну және түсіндіре алу
	1.1 Менің отбасым	3.1.1.4 қажетті отбасылық шығындарды атай білу, оның маңыздылығы мен мұқтаждық деңгейі бойынша анықтай алу; 3.1.1.5 мұғалімнің көмегімен өзінің жеке шығындарын айқындау және жоспарлау, бір аптаға бір айға нақты шығын жоспарын құрастыра алу
	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	3.1.2.4 қоғамда қабылданған мінез-құлық этикетінің нормаларын түсіндіре алу және мысал келтіре алу; 3.1.2.5 адамдар арасындағы достық қатынастарының маңыздылығын өзінің өмір тәжірибесінен мысал келтіру және дәлелдей алу; 3.1.2.1 «өзін-өзі басқару» ұғымын, сыныпта өзін-өзі басқару ережелерін түсіндіре алу, өзінің нұсқасын ұсына алу; 3.1.2.2 бір туындаған сұраққа әртүрлі көзқарас бар екенін түсіну және мысал келтіре алу; 3.1.2.3 бірге туындаған сұрақтың бірнеше шешу жолдары мен көзқарастарына қарамастан сынып ұжыммен дұрыс нұсқасын таңдау оның шешу жолын түсіндіре алу
	1.5 Құқықтар мен міндеттер	3.1.5. Қазақстан Республикасының Конституциясының маңыздылығын атай білу; 3.1.5.2 білім алушылардың құқықтары мен міндеттеріне мысал келтіре алу
2 - тоқсан		
3. Уақыт	1.1 Менің отбасым	3.1.1.1 отбасы мүшелері арасындағы туыстық жақындығын түсіндіре алу; 3.1.1.2 фотосуреттер немесе ағаш бейнесі түрінде өзінің туысқандық байланысын құрастыра алу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	3.1.4.2 спорт түрлерін, оның негізгі белгілері бойынша топтастыру, қандай да бір спорт түрелімен айналысуға қажетті психикалық, жеке тұлғалық, дене дамуын анықтай алу
	1.6 Мерекелер	3.1.6.1 өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып Қазақстанның халық дәстүрлері мен салттары, халықтың мерекелерінің мәнін әңгімелеу

	2.2 Климат және ауа райы	3.2.2.2 қолайсыз ауа райы кезінде дұрыс жүріс-тұру ережелерін құрастыра алу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	3.3.1.1 көшіп қону және тұрғылықты жерде өмір сүру ерекшеліктерін атай білу; 3.3.1.2 мәдениет пен тарихи ескерткіштерді сақтаудың маңызын түсіну және бағалау
	3.2 Қазақстан тарихының түп тамыры	3.3.2.1 әртүрлі материалдарды зерттей отырып түріктердің өмір салтын түсіндіре алу
4 Сәулет	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	3.2.3.1 табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың қоныс аудару себептерін түсіндіре алу
	1.3 Менің шағын Отаным	3.1.3.1 аудан картасынан қала мен ауылды ажырата алу және оларды картадан көрсете білу; 3.1.3.2 қала мен ауылдың байланысын түсіндіре алу және мысал келтіре алу
	2.4 Туризм	3.1.3.2 қала мен ауылдың байланысын түсіндіре алу және мысал келтіре алу; 3.2.4.1 Қазақстанның қызықты саяхаттау нысандарын атай білу
	2.1 Жергілікті жерде бағдарлану	3.2.1.2 шартты белгілерді қолданып, масштабты сақтай отырып жергілікті жердің жоспарын құру; 3.2.1.1 астрономиялық белгілер бойынша көкжиектің жақтарын анықтай алу; 3.2.1.3 масштабты үлкейтіп кішірейте білу; 3.2.1.4 шартты белгілерді қолданып, масштабты сақтай отырып жергілікті жердің жоспарын құрастыра алу
3 - тоқсан		
5. Өнер	1.1 Менің отбасым	3.1.1.3 нақты мысал келтіре отырып өз отбасының құндылықтарын атай білу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	3.1.4.1 тұрмыстық құралдарды пайдалану ережесін атай білу
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	3.3.5.1 «символ», «ресми», «ресми емес» ұғымдарын білу; 3.3.5.2 Қазақстанның ресми емес рәміздерінің маңызын түсіндіре алу («Алтын адам», «Бәйтерек» монументтері, «Мәңгілік ел» салтанат қақпасы); 3.3.5.3 тұлғаның, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дамуындағы еңбектің рөлін түсіну және түсіндіре алу
	3.2 Қазақстан тарихының түп тамыры	3.3.2.1 әртүрлі материалдарды зерттей отырып түріктердің өмір салтын түсіндіре алу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	3.3.1.2 мәдениет пен тарихи ескерткіштерді сақтаудың маңызын түсіну және бағалау
6. Атақты тұлғалар	3.2 Қазақстан тарихының түп тамыры	3.3.2.1 әртүрлі материалдарды зерттей отырып түріктердің өмір салтын түсіндіре алу

	3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	3.3.3.1 Қазақ хандығының құрылу себебін түсіндіре алу
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері Түзету жұмыстары	3.3.4.1 «хан», «батыр», «би» ұғымдарын білу
		3.3.4.2 Тарихи мысалдарда хандардың, батырлардың, билердің рөлін түсіндіре алу
		3.3.4.3 қазақ халқының тәуелсіздігі үшін күрескендердің рөлін шығармашылық түрде тарихи мысалдарда айта алу
4 - тоқсан		
7. Су - тіршілік көзі	2.2 Климат және ауа райы	3.2.2.1 жер шарындағы негізгі климат түрлерінің сипаттарын атай білу
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	3.2.3.1 табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың қоныс аудару себептерін түсіндіре алу
	2.4 Туризм	3.2.4.2 Қазақстанның саяхаттау нысандарының саяхаттаушыларға не үшін қызықты екенін түсіндіре алу
	2.2 Климат және ауа райы	3.2.2.2 қолайсыз ауа райы кезінде дұрыс жүріс-тұру ережелерін құрастыра алу
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	3.2.3.2 табиғи- климаттық катаклизмалар және геологиялық жағдайлар туындағандағы дұрыс жүріс-тұрыс ережелерін атай білу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	3.1.4.3 әртүрлі дерек көздері негізінде шынайы ортадағы қауіпсіздікті айқындау, бағалау, түсіндіре алу; 3.1.4.4 шынайы ортада өмірге қауіпті жағдай туындағандағы дұрыс жүру-тұрыс амалын атай білу
8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер	1.1 Менің отбасым	3.1.1.3 нақты мысал келтіре отырып өз отбасының құндылықтарын атай білу
	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	3.1.2.4 қоғамда қабылданған мінез-құлық этикетінің нормаларын түсіндіре алу және мысал келтіре алу
	1.6 Мерекелер	3.1.6.1 өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып Қазақстанның халық дәстүрлері мен салттары, халықтың мерекелерінің мәнін әңгімелеу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	3.3.1.2 мәдениет пен тарихи ескерткіштерді сақтаудың маңызын түсіну және бағалау
	1.1 Менің отбасым	3.1.1.5 мұғалімнің көмегімен өзінің жеке шығындарын айқындау және жоспарлау, бір аптаға бір айға нақты шығын жоспарын құрастыра алу; 3.1.1.6 мұғалімнің көмегімен өзінің жеке шығындарын қысқарту жолдарын ұсына алу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	3.1.4.2 спорт түрлерін, оның негізгі белгілері бойынша топтастыру, қандай да бір спорт түрелімен айналысуға қажетті психикалық, жеке тұлғалық, дене дамуын анықтай алу

5) 4-сынып:

5-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімлер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Менің Отаным – Қазақстан	1.3 Менің шағын Отаным	4.1.3.1 «әкімшілік-аумақтық бірліктер» «округ, ауданы, облыс» ұғымын түсіндіре алу, әкімшілік-аумақтық бірліктерінің әр бірлесітігін (округ, ауданы, облыс) ажырата алу; 4.1.3.2 «экономикалық қызмет» ұғымын түсіндіре алу және әртүрлі дерек көздеріне сүйене отырып, өз жерінің экономикалық қызметін сипаттай алу және әңгімелеу
	2.3 Табиғи жағдайлар және оның әсері	4.2.3.1 Қазақстанның табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың өз жергілікті жеріндегі шаруашылық қызметін түсіндіре алу
2. Адами құндылықтар	1.1 Менің отбасым	4.1.1.1 қоғам өміріндегі отбасының маңыздылығын дәлелдей алу; 4.1.1.2 отбасының әр мүшесінің қызметтік ролін анықтай алу; 4.1.1.3 отбасылық кіріс және шығыс шығындарын ажырата алу; кіріс және шығыс түрлерін білу; 4.1.1.4 кірісті ұлғайты, шығысты қысқартудың жолдарын ұсына алу
	1.2 Мектеп және мектеп бірлестігі	4.1.2.1 мектептегі өзін-өзі басқару құрамына ену жолдарын түсіндіре алу; 4.1.2.2 «жеке тұлғалық қасиеттер» ұғымын түсіну және түсіндіре алу, көшбасшының қасиеттерін анықтай алу және сынып көшбасшысына сипаттама беру
	1.5 Құқықтар мен міндеттер	4.1.5.1 қоғам өміріндегі Конституциясының маңыздылығын түсіндіре алу; 4.1.5.2 мұғалімнің көмегімен Қазақстан Республикасының азаматы ретінде өзінің міндеттері мен еркінділігін, демократтық құқықтарына мысал келтіре алу
2 - тоқсан		
3. Мәдени мұра	3.2 Қазақстан тарихының түп тамыры	4.3.2.1 әртүрлі дерек көздері негізінде қазақ халқының шығу тегін түсіну және түсіндіре алу; 4.3.2.2 әртүрлі материалдар, амалдар және құралдарды пайдалана отырып, сақ, ғұн, түрік, қазақ арасындағы байланысты кесте түрінде көрсете алу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	4.3.1.1 әртүрлі тарихи кезеңдердегі технологияның өрбуінің мәнін түсіндіре алу
	3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	4.3.3.1 XX-XXI ғағысындағы (мәдениет, ғылым, ібілім, экономика) Қазақстанның жетістіктерін түсіндіре алу және атай білу
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет	4.3.4.1 шығармашылық және еңбек кәсіптерінің көрнекті қайраткерлерінің өмірбаяндық деректерін негізге ала отырып, елдің дамуына қосқан үлесі

	қайраткерлері	туралы баяндау
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениеттер	4.3.1.2 тарихи мұражайлардың қызметін түсіну; 4.3.1.3 өз мұражайының жоспарын ұсына алу
4. Мамандықтар әлемі	1.1 Менің отбасым	4.1.1.2 отбасының әр мүшесінің қызметтік ролін анықтай алу
	1.6 Мерекелер	4.1.6.1 «кәсіби мерекелер» ұғымының мәнін түсіндіре алу; 4.1.6.2 өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып шығармашылық түрде кәсіби мерекелерді бейнелеу және ұсына алу
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	4.2.3.1 Қазақстанның табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың өз жергілікті жеріндегі шаруашылық қызметін түсіндіре алу
	1.3 Менің шағын Отаным	4.1.3.1 «әкімшілік-аумақтық бірліктер» «округ, ауданы, облыс» ұғымын түсіндіре алу, әкімшілік-аумақтық бірліктерінің әр бірлесітігін (округ, ауданы, облыс) ажырата алу; 4.1.3.2 «экономикалық қызмет» ұғымын түсіндіре алу және әртүрлі дерек көздеріне сүйене отырып, өз жерінің экономикалық қызметін сипаттай алу және әңгімелеу
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері	4.3.4.1 шығармашылық және еңбек кәсіптерінің көрнекті қайраткерлерінің өмірбаяндық деректерін негізге ала отырып, елдің дамуына қосқан үлесі туралы баяндау
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениет	4.3.1.1 әртүрлі тарихи кезеңдердегі технологияның өрбуінің мәнін түсіндіре алу
	3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	4.3.3.1 XX-XXI ғасырындағы (мәдениет, ғылым, ібілім, экономика) Қазақстанның жетістіктерін түсіндіре алу және атай білу
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	4.1.4.1 дене шынықтырудағы әртүрлі жарақат түрлерінің себептерін түсіндіре алу; 4.1.4.2 әртүрлі дене шынықтыру түрлерімен айналысу барысында алатын жарақаттың алдын алу үшін шараларды ұсына алу
3 - тоқсан		
5. Табиғи құбылыстар	2.2 Климат және ауа рай	4.2.2.1 адамның дамуына ауа райының әсер ететінің түсіндіре алу
		4.2.2.2 әртүрлі климаттың пайда болу себептерін атай білу
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	4.2.3.1 Қазақстанның табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың өз жергілікті жеріндегі шаруашылық қызметін түсіндіре алу; 4.2.3.2 өзінің жергілікті жеріндегі туындаған жер сілкінісі, су тасқыны, орман өртенуі, құрғашылық, боран соғудың себептерін зерттеу негізінде талдау жасай алу

	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	4.1.4.3 «өнер ортасы» ұғымын түсіндіре алу, әртүрлі дерек көздерге сүйене отырып өнер ортасының өмірге қауіптілігін айқындау; 4.1.4.4 өнер ортасында өзінің өмір қауіпсіздігін жоспарлау
	2.1 Жергілікті жерде бағдарлану	4.2.1.1 басқа нысандарға қарасты орналасқан нысандардың орналасуын анықтай алу;
6. Қоршаған ортаны қорғау	2.2 Климат және ауа райы	4.2.2.1 адамның дамуына ауа райының әсер ететінің түсіндіре алу; 4.2.2.2 әртүрлі климаттың пайда болу себептерін атай білу
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	4.2.3.1 Қазақстанның табиғи жағдайларға (рельеф, өсімдік және жануарлар әлемі, суда тіршілік ететін нысандар) тәуелді адамдардың өз жергілікті жеріндегі шаруашылық қызметін түсіндіре алу;
		4.2.3.2 өзінің жергілікті жеріндегі туындаған жер сілкінісі, су тасқыны, орман өртенуі, құрғашылық, боран соғудың себептерін зерттеу негізінде талдау жасай алу
	2.1 Жергілікті жерде бағдарлану	4.2.1.1 басқа нысандарға қарасты орналасқан нысандардың орналасуын анықтай алу; 4.2.1.2 карта,глобустың қызметін түсіну және атай білу, олардан негізгі нысандарды көрсете алу; 4.2.1.3 карта мен глобустан параллель, меридиана, экватор белгілерін көрсете алу
4 - тоқсан		
7. Ғарышқа саяхат	1.6 Мерекелер	4.1.6.1 «кәсіби мерекелер» ұғымының мәнін түсіндіре алу; 4.1.6.2 өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып шығармашылық түрде кәсіби мерекелерді бейнелеу және ұсына алу
	3.3 Қазақстан тарихындағы негізгі оқиғалар	4.3.3.1 XX-XXI ғабысырындағы (мәдениет, ғылым, ібілім, экономика) Қазақстанның жетістіктерін түсіндіре алу және атай білу
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері	4.3.4.1 шығармашылық және еңбек кәсіптерінің көрнекті қайраткерлерінің өмірбаяндық деректерін негізге ала отырып, елдің дамуына қосқан үлесі туралы баяндау
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	4.3.5.2 Қазақстанның әлемдік аренадағы рөлін білу және түсіндіре алу; 4.1.5.2 Қазақстан Республикасының азаматы ретінде өзінің міндеттері мен еркінділігін, демократтық құқықтарына мысал келтіре алу
	1.4 Денсаулық және өмір қауіпсіздігі	4.1.4.3 «өнер ортасы» ұғымын түсіндіре алу, әртүрлі дерек көздерге сүйене отырып өнер ортасының өмірге қауіптілігін айқындау; 4.1.4.4 өнер ортасында өзінің өмір қауіпсіздігін жоспарлау

8. Болашаққа саяхат	1.3 Менің шағын Отаным	4.1.3.2 «экономикалық қызмет» ұғымын түсіндіре алу және әртүрлі дерек көздеріне сүйене отырып, өз жерінің экономикалық қызметін сипаттай алу және әңгімелеу; 4.1.3.3 картадан өзінің тұрғылықты жерінің маңызды экономикалық нысандарды көрсете алу
	2.4 Туризм	4.2.4.1 қолжетімді ақпараттарды (интернет, кітап, БАҚ) қолдану арқылы Қазақстан, Астана, өз жерінде саяхаттау маршрутын құрастыра алу
	3.1 Ежелгі мәдениет және өркениет	4.3.1.1 әртүрлі тарихи кезеңдердегі технологияның өрбуінің мәнін түсіндіре алу
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	4.3.5.1 зерттеулер негізінде "Қазақстан" (ұлттық бренд) атай білуімен байланысты бірқатар мағыналық қауымдастықтарды ұсына алу
	1.6 Мерекелер	4.1.6.1 «кәсіби мерекелер» ұғымының мәнін түсіндіре алу; 4.1.6.2 өз зерттеу жұмысын жүргізе отырып шығармашылық түрде кәсіби мерекелерді бейнелеу және ұсына алу
	1.5 Құқықтар мен міндеттер	4.1.5.1 қоғам өміріндегі Конституциясының маңыздылығын түсіндіре алу; 4.1.5.2 мұғалімнің көмегімен Қазақстан Республикасының азаматы ретінде өзінің міндеттері мен еркінділігін, демократтық құқықтарына мысал келтіре алу